

NORD-BORNHOLMS UGEBLAD

Udgivet af et Interessentskab.
Ansvarshavende: Otto Gornitzka.
Forretningsfører Sparekasseb. Ridder
Trykt i Allinge Røgtrykkeri.

Avertissementsprisen er pr. Pettitline
for Inserater paa Forsiden 15 Øre.
Almindelige Annoncer 1. Gang 10 Øre
etterfølgende Gange 5 Øre.

Nr. 147

Fredag den 28. Juli. 1916

4de Aarg.

„Nord-Bornholms Ugeblad“

trykkes i et Antal af mindst 1600 Exempl.
og forsendes gennem Postvæsenet i Allinge.
Sandvig, Olsker, Rutsker, Rø og Klemensker.

„Nord-Bornholms Ugeblad“

har den største Udbredelse i Nordre Herred
bliver læst i ethvert Hjem og egner sig der-
for bedst til Avertering.

„Nord-Bornholms Ugeblad“

optager gerne Bekendtgørelser af enhver Art
saasom Køb, Salg, Foreningsmeddelelser,
Efter- eller Aflysninger, Auktioner etc.

„Nord-Bornholms Ugeblad“

udgaar hver Fredag, kan bestilles paa alle
Postkontorer samt paa Bladets Kontor og
koster 1 Kr. halvårlig.

Rotter som Brandstiftere.

—o—

I en amerikansk Pjece, „Den brune Rotte i U. S. A.“, udgivet paa Foranstaltning af det amerikanske Landbrugsministerium, opfordres Landbrugerne til at bekæmpe Rotteplagen, bl. a. fordi Rotterne har vist sig farlige som Anstiftere af Ildebrande.

Det hedder derom som følger:
I „The Royal United Service Institution“s Museum i London var der for nogle Aar siden en Rotterede, som bar følgende Insription:

„Rotterede med Unger. — Denne Rede blev stukket i Brand ved en Tændstik, som antændtes af den gamle Rotte, der transporterede den ind i sin Rede. Derved var en Ildebrand meget nær ved at opstaa i Hs. Majestæts Skib „Revenge“.
Løjtn. A. H. Gilmore, R. N.“

Det antages i Almindelighed, at Rotter og Mus forårsager Ildebrande ved at antænde Tændstikker med deres Tænder, hvilket selvfølgelig især gælder i de Laude, hvor der ikke er Forbud mod Voksstikker. Vidnesbyrd fra Brandchefer og Brandforsikrings-Inspektører bekræfter denne Formodning, og man har mange bestemte Eksempler paa Ildebrande, som er opstaaet paa denne Maade. En Ildebrand, som resulterede i den delvise Ødelæggelse af Sultanens Palads i Skutari, Lille-Asien, i Aaret 1856, havde en saadan Oprindelse. I 1907 gaves en lignende Forklaring over Oprindelsen til en betydelig Ildebrand i Washington, hvorved en stor Butik og dens Indhold ødelagdes.

Fabrikanten af Tændstikker lader disse dyppe i Paraffin, der har en stor Tiltrækningskraft for Rotter og Mus, og Tændstikkerne transporteres ofte ind under Gulve og bagved Skille- vægge, hvor de derefter bliver gnavede. Papir og andel lignende let antændeligt Materiale, som disse Dyr opsamler, forøger Brandfaren. Desuden, da Hovederne paa Fosfor-Tændstikker indeholder fra 14 til 17 pCt. Fosfor, udkræves der ingen egentlig Gnaven af Rotter for at antænde dem. Varmt Vejr, stærk Hede fra Fyrsteder eller Gnidning af en hvilken som helst Art kan frembringe samme Resultat som Rotternes Tæn-

der, naar Tændstikkerne er ført i en Rede, bygget af brændbart Stof.

I mange Tilfælde er man kommen paa Spor efter Aarsagerne til Ildebrande i Møller og Pakhuse, nemlig spontane Antændelse af olierede og fedtede Klude og Affald, som er henslæbt under Gulvene af Rotter og Mus. Bomuldsspinderier er navnlig udsatte for Ildebrande af denne Aarsag.

Philips Pakhus, Churchstreet, London, kom to Gange i Brand og led betydelig Skade paa Grund af Lækage i Gasledningerne. I begge Tilfælde viste det sig, at det Bly-Gasrør, som førte til Maaleren var gnavet igennem af Rotter, og den udstrømmede Gas blev tilfældigvis stukket i Brand, da Arbejderne søgte at finde Lækagen. I et lignende Tilfælde af Gasrørs-Lækage, forårsaget af Rotter i et privat Hjem i London, opstod der ingen Ildebrand, men en sovende Familie paa fire Personer undgik kun med Nød og næppe Døden ved Kvæling. En Inspektør ved Washingtons Gasværk fortæller om et lignende Tilfælde i denne By, hvor Gasrørene blev gen-nemgnavede af Rotter; men lykkeligtvis skete det, medens Beboerne var vægne.

Den almindeligste Maade, paa hvilken Rotterne anstifter Ildebrande, er dog ved at bortgave Isoleringen fra elektriske Belysningsledninger. Det isolerende Materiale bruges nemlig af Rotterne til Reder, som de ofte bygger af brændbart Stof i Nærheden af de blanke Ledninger, hvorved der kan opstaa Kortslutninger. For nogle Aar siden blev de Brand-skader i U. S. A., som skyldes mangelfuld Isolering af Ledningstraade, anslaaet til 15 Millioner Dollars om Aaret, og da Rotter og Mus er de værste Misdædere til at ødelægge Isoleringen, naar Ledningen er bragt i Stand, maa en stor Del af oven-nævnte kolossale Tab tilskrives disse Skadedyr. Ligeledes har man mange Eksempler paa, at Rotter har ødelagt Telefonledninger ved at afgnave disses Isoleringer for derved at faa fat i den Paraffin, som indeholdes deri.

Naar det derfor i Almindelighed maa siges, at Bekæmpelsen af Rotterne er en Samfundsopgave af stor Betydning, gælder dette ikke mindst paa Grund af deres Optræden som Brandstiftere.

Krigen i den evige Sne.

—o—

Krigen ved den italienske Grænse, er i mange Henseender vidt forskel- lig fra den, der føres paa de andre evropæiske Fronter, skriver den engelske Korrespondent Sidney Law fra det italienske Hovedkvarter. Men i et ligner den dog enhver moderne Krigsskueplads: ingen faar Adgang uden særlig Adkomst.

I tidligere Tid, helt til 1870, færdedes de kæmpende Tropper omkring blandt den civile Befolkning, og der var ingen særlig Vanskelighed for-

bunden med at komme til at over-være et Slag paa nært Hold, saafremt vedkommende Civilpersoner ikke var bange for selv at risikerer Livet. Nu er det helt anderledes. Fronterne er omhyggelig afgrænset af Vagtposter, for at ingen uvedkom-mende skal faa Lejlighed til at øve Spioneri. Man faar kun Adgang til Kamplinien og dens nærmere Om-givelser, hvis man kan dokumentere at have lovligt Ærinde.

Men vi havde altsaa fornøden Le-gitimation, og fra et bredt Dalstrøg gik det nu op mod Højderne og mod den egentlige Krigszone. Da Felttoget begyndte, fandtes her kun en snever Bjergsti. Den er nu for-vandlet til en prægtig Landevej, som i lange Slynninger bugter sig op over Bjerget, — et Mesterstykke af Ingeniørkunst. Hele Klipper er mi-neret bort, og over Floderne er der bygget solide Broer af Jærn og Staal, væsentligst for at lette Tilførslen af Ammunition til de Batterier, som ligger imellem Skyttegravene. Fra Samlingspladserne fordeles Ammu-nitionen videre ved Hjælp af Vogne forspændt med Muldyr. I øvrigt be-fordres ogsaa svært Skyts samme Vej; det trækkes af Motorvogne.

Den første Betingelse for at op-naa Virkning med det moderne Ar-tilleri er at finde dækkede, skjulte Stillinger, hvor det falder vanskeligst for Fjenden at opdage Kanonerne. Mange er nu anbragt paa Bjergskraa-ninger i en Højde af 3500 Meter over Havel, paa Sleder, hvor ellers mest Tindebestigere, forsynet med Tov og Førere, har færdedes. Her maatte nu Alpetropperne befordre ikke blot sig selv, men ogsaa det svære Skyts. Kanonerne maatte træk-kes over Gletschere, og ved Hjælp af Hejsekraner maatte de ofte svin-ges paa Plads over bundløse Af-grunde.

Mange Alpesoldater har overvin-tret oppe i disse Bjergegne, under lige Vilkaar som Polarfarerne. I Sne-hytter eller i dybe Huler under Glet-scherne maatte de søge Læ ikke blot mod Østrigernes Kanoner, men ogsaa mod Snefog og bidende is- kolde Alpevinde. Af og til sendes syge og saarede ned i Dalen ved Hjælp af udspejndte Liner, naar man ikke har Sygebaarer ved Haanden.

Den værste Fare, der truer disse Alpetropper her oppe i den evige Sne er Sneskredene. De er farli-gere end Østrigernes store Granater. Og Faren forøges derved, at det ofte hænder, at Snemasserne løsnes og sætter sig i Bevægelse som Følge af den Rystelse i Luften, der frem-bringes ved Kanonaden.

„Forleden mistede vi 40 Mand og 2 Kanoner der oppe“, sagde en Oberst til mig, idet han pegede paa en Snegletsche. „Kanonerne fik vi gravet frem igen efter meget Arbejde; i næste Uge skal vi have dem der op igen“.

„Og Folkene?“

„Vi sender andre i Stedet“, sva-rede Obersten rolig, men med An-sigtet præget af dyb Alvor.

Mennesker.

—o—

I en lille By levede en ung Mand ved Navn Henrik.

Han var født der i Byen og af Profession Smedesvend.

Men han var kun en sørgelig Sme-desvend; thi alle Folk hadede ham og var paa Nakken af ham.

Og det var saa meget mærkeligere som han alle Dage havde været et Mønster paa en ung Mand og kunde have tjent som Forbillede for hele den lille Bys Ungdom.

Der var derfor heller ikke nogen, der kunde sige et ondt Ord om ham; men alligevel hadede man ham.

I Skolen havde Henrik altid været Nummer eet, den dygtigste til at læse og den hurtigste til at regne i Hovedet.

Og hans Lærer plejede da ogsaa at sige: Ja, Henrik, han bliver til noget stort.

Men i Frikvartererne sluttede Kam-meraterne Kreds om ham og kappe-des om at gøre Nar af ham, og om Vinteren overdængede de ham med Sneboldte og trak ham hen under Posten og postede ham over med Vand.

Da han gik til Præsten, var han ikke som de andre paa Vejen opta-gel af at drive alle Slags kaade Løjer, men han gik den lige Vej, uden at lade sig forlede af nogen, og me-morerede stille hen for sig det Sal-mevers, som Præsten havde givet for til næste Gang.

Om Søndagen i Kirken satte Hen-rik sig for sig selv for ikke at blive forstyrret, og han fulgte opmærksomt Prædikenen og lagde sig dens Ord paa Sinde.

Heller ikke, da Henrik voksede til og kom i Lære, lod han sig for-lede til nogen Art af Lærfærdighed.

Han sad ikke paa Krostuen om Aftenen som de andre Svende og spillede Tærninger og drak Toddyer.

Han drak sig ikke fuld om Søn-dagen.

Og frem for alt: han var ikke Kæ-reste snart med den ene, snart med den anden Malkepige rundt om paa Gaardene.

Men Folk hadede ham.

Han kunde knap gaa ned ad Gaden uden at Folk stod stille og raabte efter ham:

„Der gaar den tossede Henrik, æhl!“

Eller de stillede sig op langs Vej-kanten og pegede Fingre ad ham.

Ja, i den sidste Tid var det ble-vet værre end nogensinde tidligere.

Thi nu vilde man slet ikke læn-ger tale til ham, og hvem der mødte ham gik blot i en stor Bue udenom og stirrede anklagende og foragtende hen paa ham.

Henrik syntes endogsaa at have lagt Mærke til, at Byens gamle Ko-ner begyndte at blive bange for ham.

Og ikke alene de gamle Koner.

Han syntes, at Hestene blev sky for ham paa Vejen, og at Hundene kun gøede af ham, som om de for-

stod, at han var stemplet til ikke at være bedre værd.

Det var forfærdeligt.

I Smedien arbejdede Henrik som et Lastdyr; blev paa Værkstedet, naar de andre Svende gik, ordnede alt og lagde alting paa Plads.

Og skønt Mester maatte se at han gjorde Gavn for fire, havde han dog idelig kun haarde Ord til ham, saa roligt paa, at de andre Svende slog ham med Ildtangen over Benene og sagde altid:

„Ja, dig, Henrik, dig taaler vi nu kun her paa Værkstedet, men tag dig iagt, tag dig iagt.“

Henrik bed alting i sig, og udad-til fortrak han aldrig en Mine.

Thi han var meget stolt.

Men naar han sad hjemme i sit Kammer, kunde det lidt og ofte hænde, at en Taare fandt Vej ned ad Kinderne, og at Livet tegnede sig for ham som en eneste sort Nat.

Hvad der smertede Henrik mest var, at hans egen Fader og Moder, der før havde staaet paa hans Parti og opmuntret ham til bare at være standhaftig, ogsaa efterhaanden syn-tes, at de andre havde Ret, skønt de egentlig ikke kunde give nogen Grunde derfor.

Tilslidst blev det Henrik for sort.

— Et Par Mil fra den lille By, midt ude i et stort Morads, boede ensom en gammel Mand, der havde Ord for at staa i Pagt med Vorherre og modtage direkte Aabenbaringer fra Himlen.

Langvejs fra kom Folk valfartende for at spørge ham til Raads.

Skønt Henrik aldrig havde været overtroisk, besluttede han dog at gøre Forsøget, og en Søndag Mor-gen, før Solen var staaet op, listede Henrik ned i Spisekammeret, smurte sig en ordentlig Pakke Mad og be-gav sig paa Vej ud til den gamle Mand.

Hen ad Middagstid fik han Øje paa den gamles Hytte, og da han var kommen nær, bankede han tre Gange paa den tykke Fyrretræsdør.

Den gamle lukkede ham op og bad ham indenfor.

Og nu fortalte Henrik hele sit Liv. Om hvordan han i Skolen havde været den flinkeste af alle, hos Præ-sten den opmærksomste, i sin Lære-tid den dydigste og til sin Gerning den flittigste.

Og om hvordan Folk alligevel ha-dede og forfulgte ham og aldrig lod ham i Fred.

Tilslidst bad Henrik med Taarer i Øjuene den gamle Mand, at han dog vilde give ham et Raad og sige ham, hvordan han skulde bære sig ad med at blive afholdt.

Den gamle sad lidt og saa paa Henrik.

Saa sagde han:

„Prøv engang at vise dig nøgen, saa at Folk ser, du'er et Menneske!“

Henrik syntes, at det var et løjer-ligt Raad, men han turde ikke sige den gamle imod, og saa takkede han ham mange Gange og begav sig paa Vejen hjemad.

„Nøgen“, tænkte Henrik og ry-

stede paa Hovedet, „s. lde det virkelig være Maaden at gøre sig afholdt paa!“

Han forestillede sig selv spæserende nogen gennem Byen og syntes, at det var en ganske fornykt idé.

Men alligevel: Han vilde vove sit yderste, hvad det saa skulde koste; han havde jo ikke noget at tabe.

Da han var kommen ud paa Landevejen, tog han sin Jakke af og bar den et Stykke i Haanden.

Men han tog den snart paa igen; thi han indsaa, at han alligevel ikke vilde kunne overvinde sig til at klæde sig helt af.

„Hvad var der nu at gøre,“ tænkte Henrik.

Paa engang slog en Tanke ned i ham.

Han havde jo nok hørt om, at man fik Mod, naar man drak rigtig meget.

Hvad om han forsøgte.

For denne ene Gangs Skyld.

Raadet kom jo fra Vorherre, saa kunde Vorherre heller ikke tage ham det ilde op.

Og det skulde blive første og sidste Gang, naar det blot lykkedes ham at blive afholdt.

Det lod sig virkelig høre.

Henrik fremskyndede sine Skridt, til han naaede den første Kro udenfor Byen.

Et Øjeblik betænkte han sig; saa gik han ind og bestilte sig en varm Kognacstoddy.

Den smagte ganske vist ikke videre godt, men han mærkede dog, at han efterhaanden ligesom kom til at se lysere paa alting.

Han bestilte sig endnu en Toddy.

Og endnu en. Og endnu en.

Og tilsidst var Henrik saa hjertelig fuld, som han blot kunde ønske sig det.

Han glemte baade den gamle Mand og hans Visdom, og han dinglede ind ad Byen til, idet han raable og skreg i vilden Sky og sang Brudstykker af en gammel Svendevise, han engang havde lært.

Det kan nok være, han var oppe.

Først henad Aftenstide naaede Henrik den lille By, thi det gik jo kun langsomt.

Han saa ikke, at Folk stod stille og forbløffede stirrede efter ham, han mærkede ikke, at Svendene, der kom fra Værtshuset, dunkede ham paa Maven, han hørte ikke, at Pigerne stod i lange Rækker og klappede i Hænderne af Fornøjelse, han sansede overhovedet intet, absolut intet, før han næste Morgen med en mærkværdig Følelse vaagnede op af sin Rus.

Han saa sig betuttet om i sit Kammer, som han fandt helt anderledes end ellers.

Han vidste straks slet ikke, hvor han var, og kunde absolut intet huske.

Hans Klæder laa spredte rundt om paa Gulvet, og Uret hang ikke paa Vinduesstolpen som ellers.

Han saa efter i Vestelommen.

Jo, der laa det.

Klokken var ti om Formiddagen.

Der gik en kold Gysen gennem Henrik. Fire Timer over Tiden. Hvad vilde Mester sige? Hvad vilde de andre Svende sige? Han vilde blive jagen paa Døren. Det var forbi med ham, forbi.

Han tænkte først paa at hænge sig i sin Strømpe; men af gammel Vane trak han den paa i Stedet for.

Og de andre Klæder fik han omsider samlet op og smidt om sig, og saa luskede han afsted.

Henrik havde en Følelse, som bar han sit eget Lig til Graven.

Men hans Humør bedredes hurtigt; thi den hele lille By var som forvandlet.

Kromanden, som ellers var en af dem, der var mest paa Nakken af ham, stod i Døren og raabte:

„Godmorgen Henrik, kom ind og

faa en Morgenbitter med paa Væjen!“

Mejerikarlen, der ellers altid vrængede Ansigt af ham, r han gik forbi, saa respektfuld efter ham, og Forfalleren oppe fra Præstens slog ham gemytligt paa Skulderen og sagde:

Naa, Gamle, vi havde nok en lille en paa iafles!“

Henrik kunde slet ikke forstaa, hvad det skulde betyde.

Da han naaede Smedjen, kom Mester ham imøde og sagde med et bredt Grin:

„Hvad, har vi allerede faaet sovet Rusen ud!“

Og Svendene stak ham paa Næven og sagde:

„Til Lykke med den, Henrik!“

Henrik var lige ved at revne af Henrykkelse, men han kunde nu alligevel ikke forstaa, hvad der var Skyld i, at Folk paa engang var blevne saa venlige imod ham.

Først da han atter stod og trak Blæsebælgen, gik der et Lys op for ham.

Og han forstod, at han havde været nogen.

Spekulation og Svindel i gamle Dage.

—o—

Naar man i denne Tid svælger i Avisernes daglige Beretninger om Børsspekulation og Spillesyge, der driver Priserne paa visse Værdipapirer og Varer op i svimlende Højder, er det ligefrem velgørende at læse den berlinske Professor Werner Sombarts Værk, der viser, at Fortidens Spekulanter ikke var et Haar bedre.

I Aaret 1554 bragte Naturforskeren Busbeck Tulipanen fra Adrianopel til Vestevropa. I Nederlandene opstod der af ukendte Grunde omkr. 1630 pludselig en lidenskabelig Kærlighed til den ny Plante. Alle søgte at komme i Besiddelse af Tulipanløg, der blev en efterspurgt Handelsvare. Inden ret længe var næsten alle Kredse af Folket hvirvlet med ind i en velorganiseret Børshandel om denne tyrkiske Blomst.

Adelsmænd, Købmænd, Haandværkere, Skippere, Bønder, Tørværere, Skorstensfejere, Karle, Piger — alle vare henfaldne til den samme Spekulations-Syge. Tulipanen var lige saa efterstræbt i 1634 som Jærnbaneaktier i 1844 og Dampskibspapirer 1916. Spekulationen blev i alle Tilfælde ledet efter samme Principper: Forretninger blev afsluttet paa Levering af visse Tulipanløg, og naar Sælgeren ikke kunde opdrive det solgte Parti, saa maatte Gaard og Grund, Heste og Køer, alt muligt sælges, for at betale Forskellen mellem det solgte og det leverede Parti. Kontrakter blev sluttede og Tusinde af Gylden betalte for Tulipaner, som hverken Mægler, Køber eller Sælger havde set.

For en Tid vandt, som sædvanlig i saadanne Perioder, alle — ingen tabte. Fattige Personer blev rige, og man drømte om Rigdom alle Dage. For et Eksempel af en bestemt Sort betaltes en ny Vogn, to Skimler og Seleløj til samme, og enkelte Eksemplarer af andre Sorter kostede Gylden i Tusindvis. I Løbet af et Par Aar blev der i en af de hollandske Stæder omsat Tulipaner for mere end 10 Mill. Gylden (15 Mill. Kr.)

I Aaret 1637 indtraadte der pludselig et Omslag. Tilliden forsvandt, Kontrakter blev brudt, Udpantninger kom paa Dagsordenen. Drømmene om umaadelige Rigdomme var forsvundne, og de, der for et Par Uger siden havde glædet sig ved at eje Tulipaner, der kunde indbringe dem en Formue, kastede sørgmodige og forknyttede Blikke paa de usle Knolde,

som laa foran dem værdiløse i sig selv og ikke til at sælge for nogen som helst Pris.

Tulipanmanien i Holland er meget lærerig. Navnene skifter; hvad der til en Tid kaldes Tulipaner, heder til en anden Tid Aktier.

Hammeren.

—o—

Der er nu gaaet tre Aar siden den danske Stat med Bidrag fra danske Institutioner og Pengemænd købte Hammeren og det der i Drift værende Granitværk.

Bornholmske Kommuner tegnede Aktier i det nye Selskab og der reklameredes Danmark over for dansk Sten kontra svensk Sten til dansk Arbejde.

Trods Bladarlikler og Henstillinger til større Forbrugere og danske Kommuner, er Afsætningen Aar for Aar blevet mindre, og Produktionen truer med at gaa ganske istaa.

Der beskæftiges for Tiden kun en Brøkdæl af de Arbejdere, Værket beskæftigede før Salget, og disse har en meget begrænset Arbejdstid og et kummerligt Udbytte.

Hvorfor denne Forandring? — — — — —

Harve det tyske Selskab større Chancer end hele den danske Stat? Man skulde næsten tro det.

— Men Hammeren er blevet det store Spørgsmaalstegn, der beskæftiger Bornholmerne, særlig her paa Nordlandet, og er lige ved at blive et Livsspørgsmaal for Allinge-Sandvig Kommune.

Hvor mange Arbejderboliger staar ikke allerede ledige.

Der siges, at Aktiekapitalen er opbrugt, og der tales om Stansning af Værket.

Hvad saa?

Det ser næsten ud som om den danske Stat har lagt en død Haand paa Hammerens Stenindustri. — — — — —

Hammerens 350 Tdr. Land store Areal ligger atter hen — øde og træstløs, og paa de Steder, der var taget under Plov, vil Lyngen om faa Aar atter brede sig — Lyng og Klipper.

Intet Dyr maa mere græsse paa de vidtstrakte Sletter, intet Træ maa der finde Næring.

Hammeren, Bornholms nordligste Bakkedrag skal lægges øde, for at den kan beholde sin nøgne, renlinjede Karakter.

Thi det er Poesien, der sidder til Højbords i Danmark.

Men er disse bare, delvis forhugede Klippeskraaninger egentlig saa kønne og ejendommelige, at alt Liv af den Grund skal lægges øde.

Der var dog en Tid, hvor Hammeren havde en forholdsvis rig Vegetation, da Eg og Birk, Fyr og Lærk bredte sig op over Bakkeskraaningerne og gav Læ for Mennesker og Dyr. For Hundrede Aar siden stak endnu tykke Trærodder frem mellem Klipperne og Sandet, der i en Flyvesandsperiode dækkede store Dele af Nordbornholm, ligesom ogsaa Hammersø.

Før den Tid levede paa Hammeren en driftig Fiskerbefolkning, der havde deres Boliger og Håver omkring det Kapel, hvis Ruiner den Dag i Dag staar som et Fortidsminde fra det 13de Aarhundrede.

Hvorfor opretter den danske Stat ikke, hvad Allinge-Sandvig Kommune i sin Tid forsøgte, nemlig at plante Træer paa de øde Strækninger, hvor Skoven tidligere har bredt sig.

Det var da en Opgave, der med Tiden vilde give gode Renter og ikke alene Staten, men ogsaa vor træfæltige Kommune kunde høste Fordel deraf.

— — — — —

Gaar man blot 50 Aar tilbage i Tiden, ser man, at Hammeren har ført en saare omskiftelig Tilværelse, og der har siden Zar Peter den Store

1716 raadede den danske Konge til at lade Hammeren befæste og lave Hammersøen om til Krigshavn, været adskillige Planer under Udarbejdelse.

I Aaret 1809 blev de sidste Berægninger foretaget af Ritmester Salchow paa Kommandant Rothes Initiativ, men Omkostningerne var for store og Planerne skrinlagdes.

I 1843—44 forelagdes Regeringen et Andragende om, at Allinge-Sandvig maatte betragtes som ejendomsberettigede til Hammeren, da de havde gammel hævdvunden Brugsret til samme. Dette nægtedes, men efter et andet Andragende 1873 overdrog Staten Byerne Skøde paa Hammeren. To Aar efter solgte Kommunen Hammeren til Gros. Martens, København, for 32,000 Kr. og Martens solgte den atter 1884 til Hr. v. Ohlendorff, Hamborg, og fra denne overgik Hammeren 1891 til Akties. Bornholms Granitværk. Herfra undtoges dog Fyrvæsenets Grund.

Aktieselskabet anlagde Hammerhavnen i Sænebugten, den kostede ca. 375,000 Kr. at anlægge, og de opførte Fabriksanlæg vurderedes til 255,000 Kr.

Da Staten 1913 købte Hammeren og Hammerhavnen for 575,000 Kr., hvoraf 115,000 tilvejebragtes af Frivillighedens Vej, maa den siges at have faaet fuld Valuta for Pengene og nok have Raad til at gøre noget paa Beplantningens Omraade og uden at det kan virke generende for Fyrvæsenet.

Lykke.

—o—

Sunde Personer er i Almindelighed lykkelige, og Lykke er den væsentligste Betingelse for Sundhed. Men Lykke er, ligesom alt andet en Vanesag.

I et Blad stod en Gang følgende, der var givet som en Anvisning til Lykke, vedkommende havde læst Anvisningen hver Morgen og fundet, at den ikke var uden Værd.

Anvisningen lød saaledes: „Staa op om Morgenen med den Beslutning, at du vil gøre Dagen lykkelig for en eller anden af dine Medmennesker. Dette er en let Sag: Et aflagt Klædningsstykke til den, som behøver det, et venligt Ord til den

sørgende, et opmuntrende Smil til den trætte — rene Smaating, som i sig selv er intet — vil være tilstrækkeligt i det mindste for 24 Timer.

Dersom du er ung, saa vær vis paa, at det vil bære Frugter, naar du bliver gammel; og dersom du er gammel, saa hvil trygt i den Forvisning, at det vil føre dig lykkelig gennem Alderdommen og over i Evigheden.

Et simpelt Regnestykke er følgende. Om man gør blot en Personlykkelig hver Dag, vil det blive 365 i et Aar, og om man saa lever kun 40 Aar, efter at være begyndt at følge denne Anvisning, vil man alligevel have gjort 14,000 Mennesker lykkelige — i alt Fald for en Tid.

Det bedste Middel for at blive lykkelig, er at være god mod andre og derigennem mod sig selv.

Den egenkærlige ved ikke, hvad Lykke er.

Latter.

—o—

Latter er udmærket for Fordøjelsen. Den forfrisker Hjertets Virksomhed, styrker Aandedrættet og fremmer Kirtelvædskeernes Afsondring i Fordøjelseskanaalen.

Cicero forstod Betydningen heraf; thi han klagede en Gang meget stærkt over, at hans Medborgere alle havde glemt at le.

Kong Edward den Anden af England gav en Gang 20 Kr. bort for en Latter.

Læger erklærer, at af urindrivende Midler er Latter det alleruskyldigste.

Det er muligt, at der findes mangen Prædikant, som er imod Latter og fordømmer Munterhed hos andre, i saa Tilfælde vil man lægge Mærke til, at disse glædesfjendtlige Mennesker lider af slet Fordøjelse.

Hvor glædeligt er det ikke, at der i denne Verden af grædende, findes nogle, som tør le.

Man behøver nemlig ikke at se sort paa Livet for at have Medfølelse med andre, som Kaalund saa sandt udtrykker det:

„Tror du maaske, jeg aldrig har følt ved egen og andres Kval, fordi jeg ikke vil kalde, som du, Guds Verden en Jammerdal?“

Magasin du Nords Udsalg

Telfon 5 Allinge Telefon 5

Jeg har daglig faaet stor Tilførsel af nye Varer og anbefaler eksempelvis:

Prima enkelt og dobbeltbredt **Dowlas** og **Medium** samt bleget og ubleget **Lærred** i mange Kvaliteter og til yderst billige Priser.

Prima vaskeægte **Bomuldstøj** og **Zefyrlærred** i stort Mønster-Sortiment. **Prima Vaskestoffer** til Kjoler og Bluser.

Stort Udvalg i hvide og mønstrede **Bluse** og **Kjoler** i Viole og Frottestof

Stort Udvalg i hvide, sorte og kulørte **Strømper** i mange Kvaliteter.

Stort Udvalg i **Traad-Handsker**, **Glace-Handsker** og **Ruskind-Handsker**.

Stort Udvalg i **Jabots**, **Stormslør**, **Strandtørklæder** og **Strandluer**.

Stort Udvalg i **Badedragter** og **Badesko**, **Badehætter**, **Haandklæder** og **Badekaaber**.

Stort Udvalg i alt til **Kjolesyning** henhørende.

Se mit Lager og hør min Pris, før de køber Deres Forbrug.

J. P. Sommer,

Magasin du Nords Udsalg i Allinge.

Latteren gavner ikke alene For-
døjelsen hos selve den, der ler, men
den sprudlende Livskraft, den staar
som et Udtryk for, gavner baade
vedkommendes egen Sundhed og
andres.

De Mennesker derfor, som besid-
der Evnen til at le nyt Livsmod og
Livslyst ind i Livstrætte Sjæle, er just
saadanne Mennesker, som Verden
behøver for Tiden.

Den er den bedste Modgift mod
den pessimistiske Livsopfattelse, der
er saa fremtrædende mange Steder.
Derfor: Frem med Latteren!

Gudstjenester og Møder.

—0—

Søndag d. 30. Juli.

Ols Kirke Kl. 9½ Skrm. Kl. 9.
Allinge K. Kl. 2 — 1½.
I Tejn Missionshus taler Gdr. H.
Anker Larsen Kl. 5.

Mandag Aften Kl. 8 Blaa Kors Møde
i Allinge Menighedshjem. Præsten
aflægger Beretning fra Nyborgmø-
det.

Onsdag Aften Fredsmøde i Hjem-
mene.

OLSKER.

Hvis nogen af Kommunens Be-
boere ønsker at købe Brænde i Rø
Plantage, bedes de henvende sig in-
den 15. Avgust til undertegnede,
der giver nærmere Oplysning.

St. Ols Sogneraad d. 19 Juli 1916.
K. A. Mogensen.

Reservelede til Deerings

Slaa- og Høstmaskiner

er paa Lager. Reservelede til andre
Mærker Slaamaskiner skaffes hurtigst muligt.

Nordlandets Handelshus.

Hotel Sandkaas

har god Staldplads.

Madkurve kan medbringes.

Bedste

Yorekshire Dampkul.

Vi har et lille Parti af disse gode
Kul, som vi anbefaler Landmændene
at købe og hente, for at have til
Tærsketiden kommer. Pris 7 Kr.
pr. Hektoliter.

Nordlandets Handelshus

Spegesild.

Nysaltet bornholmsk Spege-
sild haves paa Lager i Fjerdingen
og Ottinger og sælges til billigste
Dagspris pr. kontant.

Bestillinger paa saltet Sild mod-
tages gerne.

I. B. Larsen

Ligkister

og Ligtojs haves paa Lager.
Johannes Pedersen
Vestergade.

De ere lavede af Knivstaal!

Dølcher Roehakker med Knive,
do. do. uden do.

Den rigtige Slags, som holder er
Rixford Høforke,
hjemmelavede River,
do. Høforke,
franske støbestaals Høstleer,
billigst i

Nordlandets Handelshus.

Korsetter.

Magasin du Nords Udsalg i Allinge

har det største Lager af Korsetter i ekstra gode Faconer og
i saavel ganske billige som bedre Kvaliteter. Prima Pasform.

J. P. Sommer.

Icopal-Tagfilt behøver ingen Vedligeholdelse!

Den sælges i Ruller — ½ Meter brede — 20 Meters Længde — og
til laveste Pris pr. Kontant i

Nordlandets Handelshus.

Dame=Lingeri.

Fra Magasin du Nords Systue i København fører jeg
stort Lager af Chemiser, Benklæder, Underliv, Under-
kjoler. Underskjorter og Natkjoler i mange Mønstre og
til yderst billige Priser.

J. P. Sommer.

For Tiden har vi rigeligt Lager af

Danske grove Hvedeklid. Dansk Hvedestrømel Nr. 1

Flere Slags Skraaning af Majs og Byg. Smaa Majs. Stor
tørret Majs. Alle Sorter er absolut prima Kvalitet.

Nordlandets Handelshus.

Senge=Udstyr.

Stort Lager af Dynesatin og Bolster samt prima
lette damprensede Fjer og Dun er hjemkommet.

Dynér syes og stoppes gratis og leveres hurtigt.

Stort Lager af Vattæpper i flere Størrelser og Farver.

J. P. Sommer,

Magasin du Nords Udsalg, Allinge.

Cwëtta's
„ALBA“
Crémant Chocolate
FINESTE DANSK FABRIKAT

I Flager og Ruller fra 10 — 100øre

Nyt stort Lager af Skjorter, Strøm-
per, Sokker, Underbeklædning i Uld
og Maccosan, Seler og Sokkeholdere,
Manchetskjorter i hvidt og kulørt,
Flipper, Slips og Veste er hjemkom-
met og anbefales til billige Priser.

J. P. Sommer,
Magasin du Nords Udsalg, Allinge.

Høj Pris betales

for hvid vasket Uld og strikkede Uld-Klude, naar Varer tages
i Bytte.

Nordlandets Handelshus.

Arbejdstøj.

Stort Udvalg i prima stærkt Arbejdstøj er hjemkommet
og bedes De i egen Interesse se mit Lag og høre mine Pri-
ser, før De køber Deres Forbrug.

J. P. Sommer,

Magasin du Nords Udsalg i Allinge.

Linoleums-Tjære

er den bedste Sort til at dække Tag-
pap med: denne sælges i hele, halve
og kvart Tønder samt i Spande a
15 kg billigst i

Nordlandets Handelshus

Toget afgaar

Søgnedage:

Rønne—Sandvig			
Fra Rønne	9 ¹⁰	3 ³⁰	10 ⁰⁰
Nyker	9 ²⁸	3 ³⁰	10 ¹⁸
Klemensker	9 ⁴³	4 ⁰⁴	10 ³³
Rø	10 ⁰³	4 ²⁶	10 ⁵³
Tejn	10 ¹⁸	4 ⁴²	11 ⁰⁸
Allinge	10 ²⁹	4 ⁵⁴	11 ¹⁹
Til Sandvig	10 ³⁵	5 ⁰⁰	11 ²⁵

Sandvig—Rønne.

Fra Sandvig	7 ⁰⁰	12 ⁰⁰	7 ⁴⁰
Allinge	7 ⁰⁸	12 ⁰⁸	7 ⁴⁸
Tejn	7 ¹⁸	12 ¹⁹	8 ⁰⁰
Rø	7 ³⁴	12 ³⁶	8 ¹⁷
Klemensker	7 ⁵⁴	12 ⁵⁶	8 ³⁶
Nyker	8 ⁰⁶	1 ¹⁰	8 ⁵⁰
Til Rønne	8 ²⁵	1 ³⁰	9 ¹⁰

Søn- og Helligdage.

Rønne—Sandvig.

Fra Rønne	9 ⁰⁰	12 ⁵⁰	9 ³⁰
Nyker	9 ¹⁸	1 ⁰⁸	9 ³⁸
Klemensker	9 ³⁴	1 ²⁴	9 ⁵⁶
Rø	9 ⁵⁰	1 ⁴⁰	10 ¹⁸
Tejn	10 ⁰⁴	1 ⁵⁴	10 ²⁸
Allinge	10 ¹⁴	2 ⁰⁴	10 ³⁹
Sandvig	10 ²⁰	2 ¹⁰	10 ⁴⁵

Sandvig—Rønne.

Fra Sandvig	8 ⁴⁵	12 ³⁵	7 ⁴⁵
Allinge	8 ⁵³	12 ⁴⁵	7 ⁵³
Tejn	9 ⁰³	12 ⁵⁵	8 ⁰³
Rø	9 ¹⁷	1 ⁰⁷	8 ¹⁸
Klemensker	9 ³⁶	1 ²⁶	8 ³⁸
Nyker	9 ⁴⁸	1 ³⁸	8 ⁵⁰
Til Rønne	10 ⁰⁵	1 ⁵⁵	9 ¹⁰

Prima Blodfoder Nr. 1

fra Vejle Blodfoderfabrik.

Pris 11 Kr. pr. 50 kg.

Prima Blodmelassefoder,

ny Sending af ny Fabrikation.

Pris 9 Kr. 25 Øre pr. 50 kg.

Prima Klidmelassefoder

aldeles frisk, sund og god Vare.

Pris 10 Kr. pr. 50 kg.

Priserne er pr. kontant.

Nordlandets Handelshus.

By- og Herredsfuldmechtig

Johannes Kofoed, Hasle.

træffes paa Raadhuset i Allinge
hver Mandag eller Kl. 10 For. og
i Klemensker Kro hver Fredag
fra 2—5 Eftm.

Krystal

Pulveriseret

Soda

Blegsoda, Ludpulver af alle Mær-
ker. Vi har endnu rigeligt Lager
af disse Varer og sælger gerne i
passende Kvantaler — men kun til
Forbrugerne.

Nordlandets Handelshus

Røget Laks

i Skiver i ½ og ¼ kg. Daaser,
haves paa Lager.

I. B. Larsen

Ny stor Sending af

Læder-Tagpap

prima Kvalitet i 18 og 24" Bredder
er hjemkommet og sælges til aller-
laveste Pris pr. kontant.

Nordlandets Handelshus.

Søger De en Livsledsagerske,

skal den gamle Cykle sælges, øns-
ker De Adgang over deres Ejendom
forbudt, har De fundet et Par Ga-
loscher, skal der være politisk Møde
eller Bal, har De Kreaturer til Salg
eller vil De købe saadanne, har De
faaet nye Varer hjem, paatager De
Dem Reparationer, har De
startet en ny Forretning — hvordan
skal Folk saa faa det at vide, hvis
De ikke averterer i et Blad, som
virkelig læses.

„Nordbornholms Ugeblad“

læses af saa at sige alle i Nordre
Herred og er derfor et fortrinligt An-
nonceblad. Send deres Annoncer
til „Nordbornholms Ugeblad“.

Telefon 74.

Vi har rigeligt Lager af prima

Classerede—Lørrør
Svinekrybber
Cementrør

og vi sælger meget billigt.

Nordlandets Handelshus

Patronhylstre.

Kaliber 12 og ladte Patroner Ka-
liber 12 med Høns- og Harehagl,
er hjemkommet.

I. B. Larsen.

Prima Drænrør

i Dimensioner 4", 3" og 1½" er
paa Lager. I de allerførste Dage
venter vi endvidere et Parti Dræn-
rør af 1½" og 2".

Bestillinger modtages. Prisen op-
gives pr. kontant.

Nordlandets Handelshus

En Pige

søges til 1ste November.

Lærer Jørgensen, Olsker.

To 2-Vær. Lejligh.

— centralt beliggende i Allinge —
den ene med Køkken, er til Leje,
om ønskes delvis møbleret. Bog-
trykkeriet anviser.

Uldgarn.

Jeg har stort Lager af prima dansk og engelsk Uldgarn i sort og
graat og sælger yderst billigt.

J. P. Sommer.

NB. Ren Uld og rene uldne
Klude købes til høj Pris.

Store Fordele opnaas

ved at købe Manufakturvarer i

Nordlandets Handelshus.

Vi har stort Lager og sælger trods de enorme Prisstigninger til yderst billige Priser.

Høstriver

Strygesp aan, Lebomme og bedste franske Høstleer anbefales fra

Allinge Kolonial- & Produktforretning.

Badeartikler

køber De billigst i

Nordlandets Handelshus.

Aktieselskabet

Coldings kontrollerede Foderblandinger

faas hos

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Restbeholdningen af

Straahatte

sælges med stor Rabat.

Nordlandets Handelshus

Cement, Tagpap,

Tag- og Staldvinduer, Murgryder, Fyrdøre, Riste og Renseluger anbefales til billigste Priser.

Allinge Kolonial- Produktforretning.

Et Krigseventyr med tragisk Afslutning.

—o—

„Nordl. Allgem. Zt.“ offentliggør en Beretning om en dristig Vikingefærd, der ganske vist fandt en tragisk Afslutning.

I Beretningen hedder det bl. a.: Kaptejnlejlant v. Moeller var ved Krigens Udbrud Chef paa Kanonbaaden „Tschingtau“, der blev interneret i Havnen i Kanton. Moeller blev sendt til Java, hvor han blev interneret af den hollandske Regering og fik Soerabaya anvist til Opholdssted. Med Hjælp af de derboende Tyskere lykkedes det ham at udruste en meget gammel Sejlskonnert, der fik det stolte Navn „Weddigen“. 5 tyske Reservesoldater ved Navn Gründler, v. Arnim, Deike, Schuastling og Nam, som Krigen havde overrasket paa Java, var straks rede til sammen med Moeller at vove Forsøget paa at naa hjem med dette Skib.

Til Trods for de største Vanskeligheder lykkedes det den 11. December 1915 at naa ud i rum Sø og sætte Kurs efter Arabien. Den 5. Januar kom Skibet ind i de frygtede Maurilius-Orkaner og led alvorlige Havarier. Efter 82 Dages Sejlads lykkedes det den 3. Marts at naa til Land paa den arabiske Sydkyst ved Lahatsch, Syd for Aden. Her blev de søfarende modtaget paa det venskabeligste af Tyrkerne. Den 18. Marts fortsatte de paa Muldyr Rejsen til Lands og naaede efter 17 Dages Marsch gennem Bjergegne til Hovedstaden Sana. Herpaa blev Rejsen fortsat til Søs. Af Hensyn til de engelske Vagtskibe besluttede man imidlertid at gaa i Land allerede Syd for Havnepladsen Konfuda, og derpaa gik Rejsen videre til Djidda, som de rejsende naaede den 16. Maj. Her gjorde Chefen for det tyrkiske Armékorps Tyskerne opmærksom paa de Farer, der truede dem paa deres videre Marsch; men Moeller og hans Kammerater ønskede bestemt at fortsætte Rejsen og fik til sidst Tilladelse dertil af den tyrkiske Overkommando.

Det sidste man har hørt til de 6 Tyskere, er følgende Telegram af 3. Juni fra det syriske Armékorps: Vi har til vor Beklagelse erfaret, at Kaptejnlejlant v. Moeller og hans Ledsagere er blevet myrdet af Araberne, 9 Mil fra Djidda.

Erindringsliste.

—o—

Toldkamret 7—12 Form., 2—7 Efterm.
Kæmnerkontoret 10—11 og 2—4.
Laane- & Diskontobanken 2—4 Efterm.
Sparekassen 10—12 og 2—4.
Stempelkontoret i Sparekassen 10—12, 2—4.
Dampskibsexpeditionen, aaben ved Skibenes Ankomst og Afgang Tirsdag og Fredag Efterm., Mandag og Torsdag Form.

Sognepræsten Tirsdag og Fredag 6—7.
Distriktslægen 8—9 og 2—3.
Postkontoret 9—8. Søndag 12—2.
Telegrafstationen 8 Morgen til 9 Aften, Søndag 12—2.

Borgmesteren træffes paa Kæmnerkont.
Branddirektøren Mandag og Fredag Form. 8 til 10.

Statsanstalten for Livsforsikring ved Chr. Olsen, Messen. Kontortid 1—4 Em.
Folkebogsamlingen paa Raadhuset: Tirsdag Kl. 3, Fredag 7—8.
Jernbanest. er aaben for Gods 8—12, 2—6 Formiddag og Ildgods desuden 7—8 Aften samt til Tog, der afgaar udenfor nævnte Tid, fra en halv Time før Togets Afg.

Berliner koks

af prima Kvalitet er oplosset. Pris Kr. 3,50 pr. Hektoliter. Vær saa god at gøre Bestillinger heraf snarest snarest muligt.

Nordlandets Handelshus

Friskmalet og finmalet Grutning til Grisene.

Vi har rigeligt Lager af alle Sorter ren Majsskraa, ren Bygskraa. — Blandet Skraa, som bestaar af lige Dels Majs og bomholmsk Byg. Dansk Hvedestromel Nr. 1, Danske Hvedekliid og et lille Parti dansk Svinemel. Palmekagemel til Blanding er et sundt Foderstof. Priserne ere billigst ved kontant Betaling.

Nordlandets Handelshus.

Til Nedlægning af Sild anbefales St. Ypes Salt

til billigste Dagspris fra

Allinge Kolonial- & Produktforretning.

Vi har

1 ny Deerings Slaamaskine

staaende fra Ijor. Denne sælges for 210 Kr. pr. kontant.

Deerings komplette Slaamaskinknive, Knivblade og andre Reservedele er paa Lager.

Nordlandets Handelshus.

Vi anbefaler

vort velassorterede Lager af

Isenkram, Glas, Porcellæn og Fajance

til billigste Priser.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Allinge

Ur- og Guldmedeforretning

anbefales.

NB. Navn isættes gratis i Løbet af 1/2 Time.

Telefon 93.

A. M. Lindberg.

Prøv vor udmærkede

MARGARINE

og De vil blive tilfreds saavel med Kvalitet som med Pris.
Frisk Tilførsel flere Gange ugentlig.

Allinge Kolonial- & Produktforretning.

Bornholms Spare- & Laanekasses

Afdeling i Allinge

Kontortid: 10—12 og 2—4.

Modtager Indskud paa alm. Sparekassevilkår til en Rente af 4 pCt. p. a., paa Folio til 2 pCt. p. a.

Høsalt

sælges til billigste Priser fra

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Brødrene Anker

Jernstøberi & Maskinfabrik

Vandsnegle, Centrifugalpumper til Tømming af Tørvemoser og Mergelgrave. Hestriver, Selvbinder, Slaa- og Mejmaskiner. Reparationer af Høstmaskiner.

Husk vort velassorterede

Trælast-Lager!

Forlang Tilbud, og vi er til Tjeneste.

Allinge Kolonial- og Produktforretning.

Tegn Abonnement paa

Nordbornholms Ugeblad.

Ca. 200 Par Arbejdssokker

sælges for 28 Øre pr. Par saalænge Lager haves.

Nordlandets Handelshus.

Kaffe, The,

Chokolade og Cacao samt alle

Kolonialvarer

i fineste og bedste Kvaliteter og til billigste Priser anbefales fra

Allinge Kolonial & Produktforretning.

Allinge Bogtrykkeri anbefales. Telefon 74.

Til Stegning og Bagning

anbefales vort ekstragode Plantefedt.

Allinge Kolonial- & Produktforretning